

Prorektor

Remissvar: Agendan för det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande

Karolinska Institutet (KI) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på remissen "Agendan för det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande" från FORMAS. KIs synpunkter (se bilaga) har tagits fram av professor Göran Pershagen, Institutet för Miljömedicin, och docent Marie Hasselberg, Institutionen för folkhälsovetenskap.

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Karin Dahlman-Wright efter föredragning av handläggare Eva Bjur.

Karin Dahlman-Wright

Eva Bjur

Bilaga: Synpunkter på "Agendan för det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande"

Synpunkter på ”Agendan för det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande”

Karolinska Institutet är ett medicinskt universitet och vi har därför främst beaktat hälsoaspekterna i förslaget.

Sammanfattning av övergripande synpunkter

Vi instämmer med vikten av ett tvärgående perspektiv som kan underlätta för tvärvetenskapligt samarbete. Forskningsagendan är bred och omfattande, en tydligare strukturering och prioriterade mål skulle bidra till en bättre förståelse.

KI välkomnar den satsning som görs på forskning för ett integrerat och kunskapsbaserat hållbart samhällsbyggande. Hälsoaspekter har dock en alltför undanskymd roll i programmet, vilket riskerar att leda till felaktiga prioriteringar vid samhällsplanering på grund av bristfällig kunskap. Miljömedicinska aspekter måste exempelvis beaktas mycket tydligare vid stadsplanering för att minimera negativa konsekvenser för folkhälsan.

Avsnitt 3 - Nulägesanalys

Inom transportområdet framhålls innovation och tillämpad forskning, med bredare tvärvetenskaplig och innovativa lösningar vad gäller mobilitet och digitalisering. Här är det viktigt att även betona användarperspektivet och hur människor upplever säkerhet och tillgänglighet i transportsystemet. Trafikmiljön är en av de miljöer där de flesta människor vistas dagligen och bör därför utvecklas som en del i människors hållbara miljöer, hälsa och välbefinnande.

Hälsa och välbefinnande har en egen rubrik i avsnitt 3. Bland miljöfaktorer omnämns luftkvalité, buller och miljögifter. Här borde även höga temperaturer tas upp, särskilt s.k. värmeöar i urbana miljöer (som har klara klimataspekter), samt positiva effekter av grönområden. Hälsa omnämns även under rubriken ”Transporter” men borde också finnas med under andra rubriker, t ex ”Stadsutveckling”, ”Byggd miljö” och ”Samhällssäkerhet”. Under rubriken ”Internationell samverkan behöver stärkas” påtalas olika EU-satsningar. Det bör understrykas att miljömedicinska satsningar har varit mycket blygsamma inom EUs ramprogram för forskning under senare år. Dessa bör stärkas för att bli kunna bidra med väsentlig kunskap rörande långsiktigt hållbart samhällsbyggande.

Avsnitt 4 - Programmets prioriteringar

Även i detta avsnitt har ”Människors hälsa och välbefinnande” en egen rubrik. Det är utmärkt att buller lyfts fram där senare års forskning visat på allvarliga negativa hälsoeffekter av exponering för trafikbuller. Det gäller bl a kardiovaskulära effekter som hjärtinfarkt och vissa studier talar även för ökade risker för metabola sjukdomar som fetma och typ 2 diabetes. Tyvärr har en försvagning av de svenska riktvärdena skett för vägtrafikbuller under senare år vilket kommer att leda till byggande av ett stort antal bostäder som är undermåliga med avseende på buller. Forskning är nödvändig för att belysa hälsokonsekvenser av dessa nya förordningar liksom av olika typer av förebyggande åtgärder. Buller omnämns inte i de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) eller i de nationella miljömålen vilket kan vara en anledning till den sänkta ambitionsnivån för denna viktiga miljöfaktor.

Övriga synpunkter

Under avsnitt 4 nämns positiva effekter av grönområden. Dessa effekter överväger i de flesta fall. Dock bör frågan problematiseras då det även förekommer negativa hälsoaspekter. Här kan bl a nämnas ökade risker för vektorburna sjukdomar förmedlade av fästingar och myggor samt allergibesvär kopplade till pollen.

I forskningsprogrammet görs en analys av relativ fördelning av forskningsresurser inom samhällsbyggnadsområdet (Bilaga 3). Av Figur 1 framgår att andelen finansiering 2012-2017 sammantaget från alla finansiärer under rubriken "Hälsa" utgör mindre än 5%. Det är även talande att endast två av 141 projekt som beviljades forskningsmedel i FORMAS öppna utlysning 2017 behandlade epidemiologiska projekt inriktade på hälsoaspekter (1,4%). Med så blygsamma satsningar inom hälsoområdet är det inte underligt att hälsoaspekter får stryka på foten vid samhällsplanering.